

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ KISIM
FELSEFENİN AMAÇLARI VE DEĞERLERİ

7

İKİNCİ KISIM
YANLIŞ FELSEFİ TUTUMLAR
DOGMATİZM, KRİTİSİZM, SEZGİCİLİK
VE DOLAYSIZ ÖĞRETİLERİ

31

ÜÇÜNCÜ KISIM
DİYALEKTİK MANTIK

73

DÖRDÜNCÜ KISIM
İDE: YÖNTEM

185

BEŞİNCİ KISIM
BİLİNCİN AŞAMALARI (FENOMENOLOJİ)

221

ALTINCI KISIM
DOĞA

267

YEDİNCİ KISIM
İNSAN VE TARİH

277

SEKİZİNCİ KISIM
SANAAT

383

DOKUZUNCU KISIM
DİN

409

ONUNCU KISIM
FELSEFE TARİHİ

417

İÇİNDEKİLER TABLOSU

BİRİNCİ KISIM FELSEFENİN AMAÇLARI VE DEĞERLERİ	
7	1 Tinsel Bir Dünyanın Doğuşu
8	2 Tin'in Ülkesi
9	3 Tinsel Atılım
9	4 İnsan Varoluşunun Çelişkileri ve Bunların Felsefeyle Çözülüşü
11	5 Felsefe Gereksinimi
12	6 Felsefe Gereksinimi
14	7 Felsefe ve İçeriği
16	8 Felsefe Taraf Tutmalıdır
16	9 Düşünce Kendini Açığa Vurmalıdır
17	10 Felsefe ve Alman Tini
18	11 Felsefenin Koşulları
19	12 Felsefenin Siyasal Koşulları
20	13 Felsefenin Kolaylığının Yanlışlığı
20	14 Felsefe ve Deney
22	15 Din ve Felsefe
23	16
23	17
24	18
24	19
24	20 İdealizm ve Felsefe
24	21 Felsefede Başlangıç
25	22 Felsefe ve Sistem
26	23 Felsefe Bilimi
27	24 Ansiklopedi Kavramı
28	25 Felsefe Biliminin Nesnelliği
29	26 Felsefe Bilimi
30	27 Artık Hegelci Olunamaz!

İKİNCİ KISIM YANLIŞ FELSEFİ TUTUMLAR DOGMATİZM, KRİTİSİZM, SEZGİCİLİK VE DOLAYSIZ ÖĞRETİLERİ	
31	28 Dogmatik Metafizik
32	29 Ampirizm
33	30 Eleştirci Felsefenin Çözümlemesi
40	31 Kant'a Karşı
42	32 Kant'ın İdealizmine Karşı
42	33 Aydınlanma'dan Kant'a ve Çağna
43	34 Aydınlanma'ya Karşı - Kant'a Karşı
44	35 Kant'ta Bilincin Soyutlanması
45	36 Kant ve Fransız Devrimci Düşüncesi
46	37 Kant'ın Bilgi Öğretisine Karşı
49	38 Kant'ın İkiciliğine Karşı
50	39
50	40 Kant'ın İkiciliği
52	41 Kendinde Şey
53	42 Kantçılığın Olumlu Yanı
54	43 Kant'ın Çatışmaları ve Hegel Diyalektiği
55	44 Çelişkinin Gerçekliği
56	45 Kant'ın Ödev Anlayışının Eleştirisi
57	46 Ödevin Diyalektiği
57	47 Özel İdealizme Karşı
59	48 Salt Özel Olan Bir Felsefenin Olanaksızlığı (Fichte'ye Karşı)

59	49	Öznel İdealizme Karşı	107	Üçüncü Kesim - Ölçü
60	50	Düşünce ve Varlık	107	İkinci Bölüm: Öz
62	51	Sonlu Anlık ve Dolaysızın Bilinmesi	108	Birinci Kesim - Kendinde Özün Belirlenimleri
63	52	Gizemciliğe Karşı	109	İkinci Kesim - Fenomen
65	53	Sezgiciliğe Karşı	109	A. Şey
66	54	Dolaysızın Eleştirisi	109	B. Fenomen
66	55	Dile Gelmez	110	C. Karşılıklı İlişki
66	56	Dolaysız Öğretilerine Karşı	111	Üçüncü Kesim - Edimsellik
70	57	Kuşkuculuk	111	A. Töz
		ÜÇÜNCÜ KISIM	112	B. Neden
		DIYALEKTİK MANTIK	112	C. Karşılıklı Eylem
73	58	Anlık ve Akıl	113	Eklenti - Çatışıklar
74	59	Çözümleyici Düşünüş - Diyalektik Düşünüş	119	Üçüncü Bölüm: Kavram
75	60	Sağduyunun Eleştirisi	119	Birinci Kesim - Kavram
76	61	Doğru ve Yanlış - Matematiksel Yöntemin Eleştirisi	121	İkinci Kesim - Ereksel Neden ya da Erekbilimsel Kavram
81	62	Doğru ve Yanlış	122	Üçüncü Kesim - İde
81	63	Sonuç ve Yönseme	122	78 Varlık. Mantıksal Başlangıç
82	64	Ebedi Hareket	126	79 Varlığın ve Yokluğun Diyalektiği
82	65	Somut Kavramı	127	A. Varlık
85	66	Diyalektik ve Felsefe	127	B. Hiçlik
86	67	Yöntem	127	C. Geçiş (Oluş)
87	68	Diyalektik Yöntem	127	80 Varlık ve Hiçlik
88	69	Olumsuzluk ve İç Hareket	129	81 Geçiş ve Oluş
88	70		131	82 Varlıkla Yokluğun Birliği
88	71	Yadısma ve Nesnel Diyalektik	132	83 Oluş
89	72	İçkin Diyalektik	133	84 Belirli Varlık. Nitelik
91	73	Mantığın Tanımı	136	85 Sonlu ve Sonsuz
92	74	Algı, Tasarım ve Mantıksal Düşünce Arasındaki İlişki	138	86 Sonlu ve Sonsuz
94	75	Öznellik ve Düşünce	142	87 Diyalektik Aşma
95	76	Mantığın Önemi ve Rolü	143	88 Kendi-İçin-Varlık. Bir ve Çok
101	77	Mantığın Şeması	144	89 Bir ve Çok
101		Giriş	145	90 Nicelik
104		Birinci Bölüm: Varlık	146	91 Aşama. Ölçü
104		Birinci Kesim - Nitelik	147	92 Niceliksel ve Niteliksel Değişme. Aşamalılık
104		A. Varlık, Hiçlik, Oluş	149	93 Aşamalılık ve Sıçramalar
104		B. Belirli Varlık	150	94 Öz Bilimi
105		C. Kendi İçin Varlık	152	95 Öz ve Görünüş
106		İkinci Kesim - Nicelik	155	96 Özdeşlik İlkesi
			156	97 Fark

- 159 98 Olumlu ile Olumsuz
 160 99 Üçüncünün Olamazlığı İlkesi
 161 100 Çelişki İlkesi
 166 101 Yeter Sebep İlkesi
 167 102 Edimsellik
 168 103 Olanaklılık
 169 104 Olumsuzluk
 170 105 Zorunluluk
 172 106 Zorunluluğun Anları
 173 107 Töz
 174 108 Nedensellik Üzerine Notlar
 175 109 Nedensellik
 176 110 Karşılıklı Eylem
 180 111 Yasa ve Fenomen
 181 112 Yasa ve Değişme
 182 113 Kavram

DÖRDÜNCÜ KISIM
 İDE: YÖNTEM

- 185 114 Hegel Sistemi
 190 115 Tinin Kavramı
 191 116 Sonlu
 192 117 İde
 192 118 İde
 198 119 Mutlak İde. Diyalektik Yöntem

BEŞİNCİ KISIM
 BİLİNCİN AŞAMALARI
 (FENOMENOLOJİ)

- 221 120 Fenomenoloji ve Mantık
 222 121 Tinin Diyalektiği
 223 122 Fenomenolojinin Taslağı
 223 Giriş
 224 Birinci Evre: Genel Olarak Bilinç
 224 A. – Duyulur Bilinç
 225 B. – Algı
 225 C. – Anlık
 226 İkinci Evre: Özbilinç
 227 A. – İstek
 228 B. – Efendi ile Köle İlişkisi
 230 C. – Özbilincin Tümeliliği

- 230 Üçüncü Evre: Akıl
 231 123 Efendi ile Köle
 238 124 Stoacılık ve Kuşkuculuk
 243 125 Mutsuz Bilinç [Vicdan]
 250 126 Anlatımın Eleştirisi
 251 127 Niyet ve Eylem
 252 128 Büyük Yüreker
 253 129 Erdemli Bilinç [Vicdan]
 255 130 Rahat Vicdan
 256 131 Paralanmış Bilinç
 259 132 Ahlakçılığa Karşı
 260 133 Ahlakçılığın Alaysaması
 261 134 Ruh Güzelliği

ALTINCI KISIM
 DOĞA

- 267 135 İdeden Doğaya Geçiş
 269 136 Devimsiz Evrim
 270 137 Doğada Evrim Yoktur
 270 138 Doğada Raslantı
 272 139 Doğanın Basamakları
 272 140 Uzay ve Zaman
 275 141 Yoksunluk ve Aşma
 275 142 Hayvansal Yaşam
 276 143 Hastalık ve Ölüm

YEDİNCİ KISIM
 İNSAN VE TARİH

- 277 144 Gerçek ve Akılsal
 278 145 İnsan Etkinliği
 279 146 Acunsal, Hayvansal “Duygudaşlık” a Karşı
 280 147 Tarihte Akıl
 297 148 Evren Tarihi
 299 1° Doğu Dünyası
 300 2° Yunan Dünyası
 300 3° Roma Dünyası
 301 4° Cermen Dünyası
 302 149 Evrensel Tinin Yavaşlığı
 302 150 Tarihte Şiddet
 303 151 Sorun ve Çözüm
 303 152 Gemiciliğin Önemi
 304 153 Mısır Bilmecesi ve Yunan Çözümü

- 304 154 Ölümlülük-Kalımlılık
305 155 Yunan Tini
306 156 Aletlerin Saygınlığı
307 157 Yunan Tini
308 158 Olimpiyat Oyunları
309 159 Yunan Tini ve Hıristiyan Tini
312 160 Yunan Demokrasisi
314 161 Roma Oyunları
315 162 Roma Tini
316 163 Hıristiyanlık
317 164 Ortaçağdan Modern Çağlara
318 165 Fransız Devrimi ve Çağdaşlar
319 166 Tarih ve Mantık Arasındaki Çelişki
320 167 Doğru İstenc
320 168 İstencin Sonsuzluğu
321 169 Özgürlük
322 170 İdealizm ve Realizm
322 171 Özgürlük. Pratik ve Teorik Davranış
324 172 Somut Özgürlük
326 173 Özgürlüğün Gerçekleşme Basamakları
327 174 Nesnel Tinin Uğrakları
328 175 Hukuk ve Özgürlük
328 176 Hukuk Felsefesinin Planı
329 177 "Doğal Hukuk"a Karşı
330 178 Hayvanlar Yasadışıdır
330 179 Roma Hukukunun Eleştirisi
330 180 Kişi ve Mülkiyet
331 181 Mülkiyetin Akla Uygunluğu
331 182 Mülkiyetin Tarihsel Değişimleri
332 183 Mülkiyet Hakkının Sınırları
332 184 Köleliğin Tarihsel Hakkı Kınıması
333 185 Eski Köleler - Çağdaş Köleler
333 186 Suçlunun Ceza Hakkı
334 187 Kötülüğün Kaynağı
334 188 Kötülük Sorunu
335 189 İlk Günah
336 190 Rahatsız Vicdan
339 191 Bireyin Öznelliği...
340 192 Birey ve Tarih
340 193 Bireyin Hakları
341 194 Birey ve Kültür
341 195 Rousseau'nun Pedagojisine Karşı
342 196 Bireyde Tin
342 197 Bilinçdışı
343 198 Delilik
344 199 Alışkanlık
345 200 Bilinç ve Tin
346 201 "Yetiler"in Eleştirisi
346 202 Bilgi
347 203 Fikirlerin Çağrışımı
347 204 İçtenliğin Eleştirisi
347 205 Tutku
348 206 Kanılardan Alaysamaya
348 207 Ödev
349 208 İnsanın Yaşları
350 209 Aşk ve Aile
350 210 Aşk Üzerine
351 211 Platonik Aşk
351 212 Evlenme Üzerine
352 213 Hegelci Antifeminizm
352 214 Aile ve Evlenme
353 215 Çocukların Hukuksal Durumu
354 216 Gereksinimler Sistemi
358 217 Sivil Toplum. Kültür
361 218 İşbölümü ve Makine
362 219 Çalışma ve Kültür
362 220 Toplumsal Sınıflar
362 221 Orta Sınıflar
363 222 Yaşamını Sürdürme Hakkı
363 223 Sivil Toplum ve Devlet
364 224 Ekonomik Çelişkiler
365 225 Kahramanlar Çağı Bitmiştir
365 226 İstemek Yetmez
365 227 Lükse Karşı
366 228 Büyük Adam Ve Kamuoyu
366 229 Ulusal Tin
367 230 Anayasanın Tarihsel Koşulları
367 231 Anayasa ve Tarih
368 232 Devlet

- 368 233 Devlet Kuramı
 372 234 Yasalar. Eşitlik ve Özgürlük
 374 235 Hükümet
 375 236 Krallık Üzerine
 375 237 Zorbalara Karşı Yasa
 376 238 Anayasa
 377 239 Devletin Dış İlişkileri
 378 240 Devletler Hukuku
 379 241 Savaşın Savunusu
 380 242 Devrimlerin Kaynağı

SEKİZİNCİ KISIM
 SANAT

- 383 243 Sanatın Büyüklüğü
 383 244 Sanatın Alanı
 386 245 Sanatın Kökeni
 387 246 Güzel İdesi
 391 247 Üç Sanat Tipi
 393 248 Sanatlar Sisteminde Şiirin Yeri
 395 249 Düzyazı Bilinci – Şiir Bilinci
 396 250 Dramsal Şiirin Üstünlüğü
 397 251 Antik Tragedya Üzerine
 402 252 Pathos
 403 253 Hollanda Resminin Karakteri
 406 254 Derin Duyguların Anlatımı

DOKUZUNCU KISIM
 DİN

- 409 255 İsa
 413 256 Din ve Devlet
 414 257 Din ve Felsefe
 415 258 Felsefel Bilgi ve Din

ONUNCU KISIM
 FELSEFE TARİHİ

- 417 259 Felsefe
 418 260 Felsefenin Konusu
 419 261 Felsefe Tarihi
 420 262 Tarih ve Mantık
 420 263
 421 264 Hakikat ve Tarih

- 421 265 Birey ve Çağı
 422 266 Özgürlük Ve Zorunluluk
 422 267 “İyi” Kuşkuculuk
 424 268 “Kötü” Kuşkuculuk
 425 269 Felsefenin Sonucu
 426 270 Felsefe Tarihinin Genel Tablosu
 429 271 Yunan Mutçuluğu
 430 272 Filozofun Öcü
 431 273 Pythagoras’ın ve Matematiksel Bilginin Eleştirisi
 431 274 Diyalektik Üçlü
 432 275 Zenon’da Nesnel Diyalektik
 435 276 Herakleitos’un Diyalektiği
 437 277 Atomculuğun Anlamı ve Eleştirisi
 442 278 Öznel Ereklilik ve Nesnel Ereklilik
 443 279 Anaksagoras’a Göre Bilinç Problemi
 444 280 Sofistler
 446 281 Sokrates
 448 282 Sokrates’in Tragedisi
 449 283 Sokrates Alaysaması ve Romantik Alaysama
 450 284 Çileciliğe Karşı
 451 285 Aristoteles Mantığının Eleştirisi
 455 286 Roma Dünyasının Felsefesi
 456 287 Antik Kuşkuculuğun Kurgusal Değeri
 458 288 Yunan Felsefesinin Genel Tablosu
 459 289 Saf Ampirizmin Eleştirisi (Bacon’la İlgili Olarak)
 460 290 Descartes
 461 291 Spinoza
 463 292 Spinoza
 464 293 Leibniz’in Tanrısı
 465 294 İdealizm ve Kuşkuculuk
 466 295 XVIII. Yüzyıl Fransız Akılcılığı
 473 296 Fransız Materyalizminin Yüzeysel Yorumlara Karşı Savunulması